

The Center for Modern Torah Leadership
"Taking Responsibility for Torah"
www.TorahLeadership.org

Do Angels Fast on Yom Kippur?
Thoughts on Reason and Metaphor
in memory of Dr. Michael Hammer z"l

Organized by Yeshivat Maalei Gilboa

1. Avot deRabbi Natan Version B Chapter 43

Seven things, this one above that one:

Above the *aretz* (land?) is the *rakia* (sky?)

And above the *rakia* are the stars

Because the stars go and return while the *rakia* does not move from its place.

But some say that it too returns like a wheel above.

Above the stars are the *ilanot* (trees?)

But the trees bear fruit, while the stars do not bear fruit.

Above the stars are the *ruchot* (spirits?)

Because the *ruchot* blow and come, but the *ilanot* do not move from their places.

Above the *ruchot* are the *beheimot* (animals?)

Because the *beheimah* eats and drinks, but the *ruchot* neither eat nor drink

Above the *beheimot* are the *bnei Adam* (human beings?)

Because *bnei Adam* have intellect and *masa*

Above *bnei Adam* are the ministering angels

But *bnei Adam* eat and drink and are fruitful and multiply and sleep and die, while the ministering angels neither eat and drink nor are fruitful and multiply nor sleep nor die.

2. KolBo 147

Rabbi Yehonatan of Kanuka asked Rabbeinu Meir HaLevi:

I would be grateful to sir if you would write me this letter, as there are those around me who wish to collect various taxes and excises from me, to have me aid the community in all the matters regarding which they are subject to taxation, with their claim being that since I lend money at interest from my home, even though I don't go out to the marketplace, I am like the other townsmen who do not learn Torah. But I said them that since my Torah learning is my profession, and I am in the Beit Midrash all day and do not go out, I am exempt from all such matters, and I lend money at interest only to avoid being dependant on others . . .

Response:

This is how I see it: The rationale of those who protest against one whose Torah learning is his profession and spends only a little time away from Torah each day so as to support himself, and they wish to obligate him in taxes, has no substance, as who were the Talmudic discussions that exempt rabbis from taxation about – beggars who go door to door, or ministering angels who do not eat or drink or have any bodily needs?!

3. Avot deRabbi Natan Version A Chapter 37

Seven creations, this one above that one and this one above that one:

Above them all [G-d] created the *rakia*

Above the *rakia* [G-d] created the stars

that illuminate the world

Above the stars [G-d] created the *ilanot*

Because trees bear fruit, while stars do not bear fruit.

Above the *ilanot* [G-d] created the *ruchot raot* (evil spirits?)

Because the *ruchot raot* go here and there, but the *ilanot* do not move from their places.

Above the *ruchot raot* [G-d] created the *beheimah* (animal?)

Because the *beheimah* produces and eats, whereas the *ruchot raot* neither produce nor eat

Above the *beheimah* [G-d] created the *Adam*

Because in the *Adam* contains intellect and the *beheimah* does not contain intellect

Above the *Adam* [G-d] created the ministering angels

Because the ministering angels go from one end of the world to the other end, but human beings not so.

4. Psalms 78:23-25

G-d commanded the clouds above, and the doors of heaven He opened.
He rained *manna* on them, and the grain of heaven He gave to them.
Lechem abirim a man ate; He sent them provision to satiety.

5. Ibn Ezra to Psalms 78:25

"Lechem 'Abirim'" – these are the clouds

6. Talmud Yoma 75b

"Lechem abirim akhal ish" – Bread that the ministering angels eat, according to Rabbi Akiva.
But when these words said before Rabbi Yishmael, he told them: Go out and say to Akiva: 'Akiva, you have erred! Do the ministering angels eat bread?! But Scripture said "Bread I did not eat, and water I did not drink"!?

So, how do I sustain "abirim"? Bread that is absorbed in the 248 *eivarim*.

So, how do I sustain "(you shall have a latrine)" This was for materials sold them by Gentile merchants.

Rabbi Elazar ben Parta said: Even the materials sold to them by Gentile merchants were counteracted by the manna.

So, how do I sustain "(you must have a latrine)" That was after they acted rottenly.

Said The Holy One Who is Blessed: I said that they would be like the ministering angels – now I will put them to the bother of travelling three parasangs to defecate, as Scripture says 'and they encamped on the Jordan from Beit haYeshimot until Avel haShittim', and Rabbah Bar Bar Channah said: I saw that land, and it is three parasangs, and a beraita taught: When they defecated, they went neither in front of nor to the sides of the camp, rather to the back.

"Now our souls are dried out, there is nothing, (our eyes do not turn to the manna)" –

They said: This manna will eventually explode in their intestines! Is there anyone born of woman who ingests without excreting?

But when these words were said before Rabbi Yishmael, he said to them: Do not read "abirim" but rather "eivarim" - Bread that is absorbed in the 248 *eivarim*.

So, how do I sustain "(you must have a latrine)"? That was for materials that they received from foreign lands.

7. Derashot of R. Joshua Ibn Shu'ib (Spain, 1280-1340)

. . . manna, which is *lechem abirim*, meaning bread that the ministering angels eat and is absorbed into the organs . . .

8. Sefat Emet to Yoma 75b

"Do the ministering angels really eat bread . . . 'I did not eat bread'" –

Prima facie this is difficult, as on the contrary, this proves the opposite! That it was necessary to say "I did not eat bread" implies that it is plausible that he would eat bread Above!?

It appears to me that since Scripture writes "I did not eat bread", this implies that he ate something else,

And furthermore, it is impossible for a created being to exist without sustenance, rather he was sustained by the radiance of the Divine Presence just like the ministering angels. From this Rabbi Yishmael demonstrated that the ministering angels were not sustained by bread, so [Moshe] meant the following: "The bread that is eaten by those below I did not eat, only the bread of those Above", in which case it is demonstrated that the food of the angels is not manna. However, the implication of the Zohar is in accordance with Rabbi Akiva, with the proviso that when the manna came below it transformed so that it could be called "bread", whereas the ministering angels eat it as it is before the transformation into bread.

9. Zohar to Ruth

We learned in a beraita: Washing of the hands precedes eating.

What is the reason? Because eating requires cleanliness just like the ministering angels
Above,

For Rav Hamnuna the Aged said thus: What is the intent of Scripture in writing
“*lechem abirim* a man ate”? Bread that the ministering angels eat.

What difference should that make? That just as the ministering angels
eat in sanctity and ritual purity and cleanliness, so to Israel is required to
eat in sanctity and ritual purity,

as Scripture writes: “And you shall make yourselves holy” –
these refer to the first waters; “and you will be holy” – these refer
to the latter waters.

10. Raavyah Yoma 529 (R. Eliezer ben R. Yoel Halevi, 1140-1220)

There are those distinguished ones who after *barkhu* stand the entire night and day on their feet,
for we learn in Pirkei deRabbi Eliezer Chapter 46”

Samael saw that he found no sin in Israel on the Day of Atonement, and said before The Holy
One Who is Blessed: Master of the Universes, You have one nation in the world which is like the
ministering angels –

Just as the ministering angels are barefoot, so too Israel on the Day of Atonement;

Just as the ministering angels have no knees, so too Israel stand on their feet on the Day
of Atonement;

Just as the ministering angels do not eat and drink, so too Israel;

And just as the ministering angels are clean, so too Israel is clean from all sin on the Day
of Atonement;

Just as the ministering angels have peace among themselves, so too Israel on the Day of
Atonement;

And The Holy One Who is Blessed hears [this] testimony from the mouth of their accuser and
atones for the altar and the sanctuary and the priests and the entire community from children
through adults etc.

11. Rabbeinu Asher Yoma 8:24

And a person should have on his heart on the eve of the Day of Atonement to placate any man
who preserves hatred for him, as we say: . . . Rav had an unpleasantness with a particular
butcher. He preserved it all twelve months and did not come. When the eve of the Day of
Atonement arrived, he said: “I will go and take him out of his opinion, so that heart of everyone in
Israel will be whole with his fellow, as we find in Pirkei deRabbi Eliezer: Samael saw that he had
not found sin in Israel on the Day of Atonement and said: Master of the Universe, You have one
nation that is like the ministering angels . . . and on the basis of this midrash many people in
Ashkenaz adopted the practice of standing upright the entire day.

12. Responsa Yehudah Yaaleh (Rabbi Judah ben Israel Assad 1794-1866) OC178

The book **Those Ten Days** says: It begins with a shin and ends with a lamed, thus “*shal*
(remove) your shoes from your feet”, and this references the negation of the powers of the body,
as Chazal said, and this is something necessary for the Day of Atonement so as to be similar to
the ministering angels.

To my impoverished intellect this explains the language of Pirkei deRabbi Eliezer . . .
which is astonishing?! How could we describe the ministering angels as barefoot of shoes, which
are not part of the human body?!

But the intent is: just as the shoe is clothing for the foot, so too the body is clothing for the soul,
And the ministering angels are removed from matter because they are separated intellects – that
is the meaning of barefoot, and so too Israel on the Day of Atonement are barefoot, meaning
removed from the physicality of the powers of the body. So it appears to me.

13. Nachmanides to Exodus 16:6

Know that there is in the manna a great matter, hinted at by the Rabbis in Tractate Yoma ...

And this which Rabbi Akiva said means: The existence of the ministering angels is sustained by the radiance of the Divine Presence . . .and the manna is a generation of the upper light that becomes physical at the Will of its Creator Who Will be Blessed. So it turns out that the men of the manna and the ministering angels are fed from the same single thing.

But Rabbi Yishmael took him to task because they are not sustained by a physical manifestation generated by the light, as behold their existence is sustained by the upper light itself, and because of this they could find a taste in the manna of whatever they wished, because the soul in its thought cleaves to those Above and finds a resting and restoring place and draws goodwill from before Him . . .

1. מסכתות קטנות מסכת אבות דרבי נתן נוסחא ב פרק מג ד"ה ז' דברים

ז' דברים מעולים זה מזה.

למעלה מן הארץ רקיע.

ולמעלה מן רקיע כוכבים

שהכוכבים הולכים וחוזרים והרקיע אינו זז ממקומו.

ויש אומרים אף הוא חוזר כגלגל למעלה.

[למעלה] מן הכוכבים אילנות

אלא האילנות עושין פירות [והכוכבים אינם עושים פירות].

למעלה מן האילנות רוחות

שהרוחות מנשבות ובאות והאילנות אינן זזין ממקומן.

למעלה מן הרוחות בהמה

שהבהמה אוכלת ושותה והרוחות לא אוכלין ולא שותין.

למעלה מן הבהמה בני אדם

שבני אדם יש בהם דעת (ולא משא) [ומשא].

למעלה מבני אדם מלאכי השרת

אלא שבני אדם אוכלים ושותים ופרים ורבים וישנים ומתים ומלאכי השרת אינן אוכלים ושותים ולא

פרין ורבין לא ישנים ולא מתים:

2. ספר כלבו סימן קמז

שאל רבי יהונתן דקנוק"ה מרבינו מאיר לוי

מהודענא ליה למר על מאי דכתיבנא ליה האי כתבא משום דאיכא במתן דבעו למגבא מנאי מסין ותשחורות

וארנוניות לסיועי להו בצבורא בכולהו הנהו מלי דמשתעבדי איהו, וטענתיהו דאמרי דכיון דאנא יזיפנא בגו

ביתאי ברבייתא אע"ג דלא נפקינא לשוקא הריני כשאר בני מתא דלא ילפין אורייתא ואנא אמינא להו הואיל

ותורתי אומנתי וכולי יומא קאימנא בבי מדרשא ולא נפקינא לברא פטרינא מכולהו הני עניני ומאי דיזיפנא

ברבייתא כדי דלא אצטרך לבריות . . .

תשובה:

הכין חזינא דהכי טעמא דהני עוררין דמעוררי אמאן דהויא תורתו אומנתו ולא בטול מד"ת אלא פורתא בכל

יומא לכדי חיי ובעו לחיוביה מסין ותשחורות לית ביה מששא דאכלהו עובדי ושמעתא דאתמרו בהאי ענינא

למפטר רבנן מכרגא ומסין ותשחורת דכגון דמי כלילא וגליגפא ומאן דדמי להון כמאן אתמרו או במחזירין על

הפתחים אתמרו או במלאכי השרת שאינן אוכלין ושותין וצריכין לכל צרכי הגוף . . .

3. מסכתות קטנות מסכת אבות דרבי נתן נוסחא א פרק לז

שבעה בריות זו למעלה מזו זו למעלה מזו.

למעלה מכולם ברא רקיע.

למעלה מן הרקיע ברא כוכבים

שמאירין לעולם.

למעלה מכוכבים ברא אילנות

שאילנות עושין פירות וכוכבים אינם עושין פירות.

ולמעלה מן האילנות ברא רוחות רעות

שרוחות רעות הולכות לכאן ולכאן ואילנות אינם זזים ממקומן.

למעלה מרוחות רעות ברא בהמה

שבהמה עושה ואוכלת ורוחות רעות לא עושות ולא אוכלות.

למעלה מן הבהמה ברא אדם

שבאדם יש בו דיעה ובבהמה אין בה דיעה.

למעלה מן האדם ברא מלאכי השרת

שמלאכי השרת הולכין מסוף העולם ועד סופו ובני אדם אינן כן:

4. תהלים פרק עה: כג-כה

וַיִּצְוּ שְׁתֵּי מַמְלָכוֹת לְתִי שְׁמֵי שָׁמַיִם פֶּתַח:
וַיִּמְטְרוּ מִן הַשָּׁמַיִם לֶחֶם כָּל יוֹם וְיָגוּן שְׁמֵי שָׁמַיִם נָתַן לָמוֹ:
לֶחֶם אֲבִירִים אֲכָל אִישׁ צִידָה שֶׁלַח לָהֶם לְשֹׁבְעֵי:

5. אבן עזרא תהלים פרק עה

לחם אבירים - הם השחקים

6. תלמוד בבלי יומא עה:

תנו רבנן:

"לחם אבירים אכל איש" - לחם שמלאכי השרת אוכלין אותו, דברי רבי עקיבא. וכשנאמרו דברים לפני רבי ישמעאל, אמר להם: צאו ואמרו לו לעקיבא: 'עקיבא, טעית! וכי מלאכי השרת אוכלין לחם?! והלא כבר נאמר (דברים ט) "לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי"?!' אלא, מה אני מקיים "אבירים"? לחם שנבלע במאתים וארבעים ושמונה אברים. אלא, מה אני מקיים (דברים כג) "ויתד תהיה לך על אונך"? דברים שתגרי אומות העולם מוכרין אותן להם. רבי אלעזר בן פרטא אומר: אף דברים שתגרי אומות העולם מוכרין להן, מן מפיגן. אלא, מה אני מקיים "ויתד תהיה לך על אונך"? לאחר שסרחו. אמר הקדוש ברוך הוא: אני אמרתי יהיו כמלאכי השרת - עכשיו אני מטריח אותם שלש פרסאות, דכתיב (במדבר לג) "ויחננו על הירדן מבית הישימת עד אבל השטים", ואמר רבה בר בר חנה: לדידי חזי לי ההוא אתרא, והוויא תלתא פרסי, ותנא: כשנפנין - אין נפנין לא לפניהן ולא לצדדיהן אלא לאחוריהן.

(במדבר יא) "ועתה נפשנו יבשה אין כל" -

אמרו: עתיד מן זה שתיפח במעיהם! כלום יש ילוד אשה שמכניס ואינו מוציא? וכשנאמרו דברים לפני רבי ישמעאל, אמר להם: אל תקרי "אבירים" אלא "איברים" - דבר שנבלע במאתים וארבעים ושמונה איברים. אלא, מה אני מקיים "ויתד תהיה לך על אונך"? בדברים שבאין להם ממדינת הים.

7. שפת אמת יומא עה:

"וכי מלאכי השרת אוכלין לחם כו' לחם לא אכלתי" -

לכאורה קשה, דהא אדרבה, מוכח להיפוך! מדהוצרך לומר "לחם לא אכלתי", משמע דשייך למעלה שיאכל לחם!?

ונ"ל: דכיון דכתיב "לחם לא אכלתי", משמע דדבר אחר אכל, מדלא אמר סתם "לא אכלתי";

ותו, דא"א לברי' להיות בלי מזון,

רק דה' ניזון מזיו השכינה כמלאכי השרת.

מזה הוכיח ר"י דמה"ש אין ניזונין מלחם, דה"ק: 'לחם שאוכלין התחתונים לא אכלתי, רק מאכל עליונים', א"כ מוכח דמאכל מלאכים אינו מן.

מיהו - בזוהר משמע כרע"ק רק דהמן כשבא למטה נשתנה להיות עליו שם לחם, ומה"ש אוכלין אותו כמו שהוא קודם השינוי להיות לחם:

8. דרשות ר"י אבן שועיב פרשת ויהי בשלח ד"ה וענין ויורהו

ולכן אמרו ז"ל כל מקום שכתוב העם לשון גנאי, וכל מקום שנא' ישראל לשון שבה. כמו ויחל העם לזנות, וירא העם כי בושש משה, וכן כלם, ולכן כתיב כאן ויראו העם את ה' ויאמינו, כי האחרים מאמינים היו, ובזכות האמונה זכו העם לנבואה דכתי' בתריה אז ישיר משה ובני ישראל, כללם כלם בשבח, וזכו לכל המעלות, למראה ולשירה ולמן לחם אבירים, לחם שמלאכי השרת אוכלין אותו ונבלע באיברים, כי בזכות אבות זכו לכל זה

9. זוהר חדש כרך ב (מגילות) מגילת רות דף מז עמוד א

תנינא:

נטילת ידים קודם אכילה.

מ"ט? בגין דאכילה אצטריך נקיות כגוונא דמלאכי השרת לעילא,

דהכי אמר רב המנונא סבא: מאי דכתיב [תלים עח] "לחם אבירים אכל איש"? לחם דמלאכי השרת אוכלים.

למאי נפקא מניה? אלא [מה] מלאכי השרת אוכלים בקדושה ובטהרה ובנקיות, אף ישראל כן צריכין לאכול בקדושה ובטהרה, דכתיב "והתקדשתם" - אלו מים ראשונים; "והייתם קדושים" - אלו מים אחרונים.

10. ראבי"ה ח"ב - מסכת יומא סימן תקכט ד"ה ויש פרושים

ויש פרושים שאחרי ברכו עומדים כל הלילה והיום על רגליהם,

דגרסינן בפרקי רבי אליעזר פרק מ"ו:

ראה סמאל שלא מצא חטא בישראל ביום הכיפורים, ואמר לפני הקדוש ברוך הוא: רבון העולמים, יש לך עם אחד בארץ כמלאכי השרת -

מה מלאכי השרת יחיפי רגל, אף ישראל כן ביום הכיפורים;

מה מלאכי השרת אין להם קפצים, כך ישראל עומדים על רגליהם ביום הכיפורים;

מה מלאכי השרת אין אוכלים ושותים, אף ישראל כן;

ומה מלאכי השרת נקיים, אף כן ישראל נקיים מכל חטא ביום הכיפורים;

ומה מלאכי השרת שלום ביניהם, כן ישראל ביום הכיפורים;

והקדוש ברוך הוא שומע עדות מפי קטיגור שלהם ומכפר על מזבח ועל מקדש ועל הכהנים ועל כל הקהל מקטן ועד גדול וכו'.

11. רא"ש מסכת יומא פרק ח סימן כד

וישים אדם אל לבו ערב יום הכפורים לפייס כל אדם שנוטר לו איבה כדאמרינן . . . רב הוה ליה מילתא בהדי ההוא טבחא נטר ליה תריסר ירחי דשתא ולא אתא כי מטא מעלי יומא דכיפורי אמר איזל אנא ואפיק ליה מדעתיה כדי שיהא לב כל ישראל שלם עם חבריו, כדאיתא בפירקא דרבי אליעזר (פמ"ו ע"ש) ראה סמאל שלא מצא חטא בישראל ביום הכפורים ואמר רבון העולם יש לך עם אחד כמלאכי השרת. מה מלאכי השרת יחיפי רגל אף ישראל יחיפי רגל ביום הכפורים. מה מלאכי השרת אין להם קפצים כך ישראל עומדים על רגליהם ביום הכפורים. מה מלאכי השרת אין בהם אכילה ושתיה אף ישראל כן ביום הכפורים. מה מלאכי השרת שימת שלום ביניהם אף ישראל ביום הכפורים כן. מה מלאכי השרת נקיים מכל חטא אף ישראל כן ביום הכפורים. ומתוך מדרש זה נהגו באשכנז הרבה בני אדם שעומדים כל היום בזקיפה.

12. שו"ת יהודה יעלה חלק א - או"ח סימן קעח

וז"ל ספר הון עשיר יומא: מתחיל בשי"ן ומסיים בלמ"ד, הרי ש"ל נעלך מעל רגלך, דיוה"כ אסור בנעילת הסנדל, וזה רומז לשלילות כחות הגוף כמ"ש חז"ל, ודבר צריכה ליוה"כ כדי להדמות למה"ש עכ"ל. ולענ"ד מובן בזה לשון פדר"א שמביא הרא"ש סי' כ"ד: ראה סמאל שלא מצא חטא בישראל ביוה"כ ואמר רבון העולם יש לך עם אחד כמה"ש מה מה"ש יחיפי רגל אף ישראל יחיפי רגל ביוה"כ וכו', ותמוה?! איך שייך במה"ש לשון יחיפי רגל מנעלים שהם חוץ לגוף האדם?! אבל הכוונה הוא כמו שהנעל הוא מלבוש על הרגל, כן הגוף החומר הוא מלביש לנשמה, ומה"ש הם מופשטים מחומר כי שכלים נבדלים המה - היינו יחיפי רגל; כך ישראל ביוה"כ יחיפי רגל הם, מופשטים מגשמיות כחות הגוף. כנ"ל.

13. רמב"ן שמות פרק טז פסוק ו

ודע: כי יש במן ענין גדול, רמזוהו רבותינו במסכת יומא (עה ב):
לחם אבירים אכל איש (תהלים עח כה) - לחם שמלאכי השרת אוכלין, דברי ר' עקיבא.
אמר לו ר' ישמעאל: טעית, וכי מלאכי השרת אוכלין לחם, והלא כבר נאמר (דברים ט ט) לחם לא אכלתי
ומים לא שתיתי!?!
אלא לחם אבירים - לחם שנבלע באיברים.
והענין הזה שאמר רבי עקיבא הוא: שקיום מלאכי השרת בזיו השכינה,
וכן דרשו (שמו"ר לב ד): "ואתה מחיה את כלם" (נחמיה ט ו) - מחיה לכלם,
ועליו נאמר (קהלת יא ז): "ומתוק האור" - שישגו בו באור טוב טעם.
והמן הוא מתולדת האור העליון שנתגשם ברצון בוראו יתברך, ונמצא שאנשי המן ומלאכי השרת נזונין מדבר
אחד.
ור' ישמעאל תפשו מפני שקיומם אינו בדבר המתגשם מתולדת האור, שהרי קיומם באור העליון עצמו, ומפני
זה היו מוצאים טעם במן מכל מה שירצו, כי הנפש במחשבתה תדבק בעליונים ותמצא מנוח חיים ותפק רצון
מלפניו:
ואמרו במכילתא (להלן פסוק כה): היום אין אתם מוצאים אותו, אבל אתם מוצאים אותו לעולם הבא.
וזה יסבול שני פירושים: שנאמר שיהיה בבני העולם הבא מי שלא הגיעה מעלתם ליהנות תמיד מזיו השכינה,
ויהיה קיומם בדבר המתגשם מן הזיו ההוא, כמעלת דור המדבר שהשיגו לזיו השכינה בים, כמו שאמרו
(במכילתא לעיל טו ב) ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל הנביא, ומאותה שעה נתעלית נפשם
להתקיים בתולדותיו שהוא המן . . .

14. רמב"ן ויקרא פרק טז פסוק ח

(ח) וגורל אחד לעזאזל - . . .
ור"א כתב אמר רב שמואל אע"פ שכתוב בשעיר החטאת שהוא לשם, גם השעיר המשתלח הוא לשם.
ואין צורך, כי המשתלח איננו קרבן, שלא ישחט. ואם יכולת להבין הסוד שהוא אחר מלת עזאזל תדע סודו
וסוד שמו, כי יש לו חברים במקרא, ואני אגלה לך קצת הסוד ברמז בהיותך בן שלשים ושלוש תדענו.
והנה ר"א נאמן רוח מכסה דבר, ואני הרכיל מגלה סודו, שכבר גלו אותו רבותינו ז"ל במקומות רבים:
אמרו בבראשית רבה (סה י) ונשא השעיר עליו (להלן פסוק כב), זה עשו שנאמר (בראשית כז יא) הן עשו
אחי איש שעיר, את כל עונותם, עונות תם שנאמר ויעקב איש תם (שם כה כז):
ומפורש מזה בפרקי רבי אליעזר הגדול: אמ' סמאל לפני הב"ה . . . ע"כ אגדה זו.
והנה הודיענו שמו ומעשהו:
וזה סוד הענין, כי היו עובדים לאלהים אחרים, הם המלאכים, עושים להם קרבנות והם להם לריח ניחוח כענין
שנאמר (יחזקאל טז יח) ושמני וקטרתי נתת לפניהם, ולחמי אשר נתתי לך סולת ושמן ודבש האכלתיך
ונתתיהו לפניהם לריח ניחוח . . . והנה התורה אסרה לגמרי קבלת אלהותם וכל עבודה להם, אבל צוה הקב"ה
ביום הכפורים שנשלח שעיר במדבר לשר המושל במקומות החרבן, והוא הראוי לו מפני שהוא בעליו
ומאצילות כחו יבא חורב ושממון כי הוא העילה לכוכבי החרב והדמים והמלחמות והמריבות והפצעים והמכות
והפירוד והחרבן, והכלל נפש לגלגל מאדים, וחלקו מן האומות הוא עשו שהוא עם היורש החרב והמלחמות,
ומן הבהמות השעירים והעזים, ובחלקו עוד השדים הנקראים מזיקין בלשון רבותינו, ובלשון הכתוב (להלן יז
ז) שעירים, כי כן יקרא הוא ואומתו שעיר.
ואין הכונה בשעיר המשתלח שיהיה קרבן מאתנו אליו חלילה, אבל שתהיה כוננתו לעשות רצון בוראנו שצונו
כך:
והמשל בזה, כמי שעשה סעודה לאדון וצוה האדון את האיש העושה הסעודה תן מנה אחת לעבדי פלוני . . . וזה
טעם הגורלות, כי אילו היה הכהן מקדיש אותם בפה לה' ולעזאזל, היה כעובד אליו ונודר לשמו . . .
והנה רמז לך ר"א שתדע סודו כשתגיע לפסוק ולא יזכחו עוד את זבחייהם לשעירים. והמלה מורכבת, וחביריה
רבים. והנה הענין מבואר, זולתי אם תחקור מה ענין לשכלים הנבדלים ולרוחות בקרבן. וזה יודע ברוחות,
בחכמת נגרומנסי"א, ויודע גם בשכלים, ברמזי התורה למבין סודם, ולא אוכל לפרש, כי היינו צריכים לחסום
פי המתחכמים בטבע הנמשכים אחרי היוני אשר הכחיש כל דבר זולתי המורגש לו, והגיס דעתו לחשוב הוא
ותלמידיו הרשעים כי כל ענין שלא השיג אליו הוא בסברתו איננו אמת:

Introduction:

3 Goals of the shiur

a. Do Angels Fast on YK? AS TMK immediately noticed, the question makes no sense unless we assume that angels eat the rest of the year, so one level this will be a straightforward text shiur about whether angels eat.

b. Some use of text criticism and discussion of the nature of Talmud etc. in memoriam.

Intellectual honesty

c. But the main focus, in memoriam, is how we deal with texts that are part of our tradition – even authoritative parts of our tradition – that have frameworks and assumptions that are different from and alienating to us. Intellectual honesty and reverence/authority/submission.

1. Don't understand the text at all, and are there 7 or 8 levels, but seems clear that angels, or at least ministering angels, don't eat.

2. Fun halakhic nafka minah from this text

3. But here a different version of text 1, which very much leaves out the claim that angels don't eat. Is the text reactive, in which case this would demonstrate a counterpoint?

4. What is the context? Presumably the manna, but are both strophes about the same thing? Why is ish singular? What are abirim?

5. Does Ibn Ezra have any basis for this translation?

6. What does rabbi Akiva think angels are? What is Rabbi Yishmael's textual counterclaim? What is his substantive position? Note that he is usually seen as the "naturalist", pshatnik, relative to Rabbi Akiva – what about here?

Why is this comic text about bathrooming in Talmud? In Masekhet Yoma Chapter 8?

Answer given to Maimonides faculty about fasting – so do the angels fast, acc. to R. Akiva? Would the Jews have fasted in the midbar?

7. Weak proof – point may be just to demonstrate that he was above. But the claim about contingent beings is very cool. But look how he has Rabbi Yishmael be moderate!

8. Certainly doesn't see the disagreement as fundamental

9. Nafka minot (like Yaakov's shtreimel) from angels eating

10. ditto

11. Ditto but with an emphasis more congenial to moderns

12. Allegorization – yay!

13-14 – but this seems more like pshat? What do we do?